

АНОТАЦІЯ

Буртова Є.Д. Підготовка майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Вищий навчальний заклад «Університет імені Альфреда Нобеля», Дніпро, 2026.

У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування та практичне розв’язання проблеми підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, що полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов такої підготовки та розробленні змістово-методичного забезпечення їх реалізації.

На основі конкретизації сутності понять «ситуація», «життєва ситуація», «складна життєва ситуація» та аналізу наукових підходів до трактування суміжних понять – стресової, кризової, критичної, травматичної, екстремальної життєвої ситуації – конкретизовано сутність складної життєвої ситуації, що зумовлює потребу клієнта в психологічній допомозі. Її визначено як ситуацію, у якій інтенсивність негативного впливу, тривалість переживання та дефіцит власних адаптаційних ресурсів особистості унеможливають самостійне відновлення нею психоемоційної рівноваги й ефективного функціонування, що зумовлює необхідність залучення професійної підтримки психолога для аналізу ситуації, мобілізації ресурсів клієнта та відновлення його здатності самостійно долати життєві труднощі. Систематизовано сім основних видів складних життєвих ситуацій, що зумовлюють потребу клієнтів у психологічній допомозі: ситуації втрати та горювання; сімейні та міжособистісні кризові ситуації; ситуації насильства та порушення особистої безпеки; ситуації, пов’язані з війною та її наслідками; ситуації значущих життєвих змін та порушення адаптації; надзвичайні та екстремальні ситуації; ситуації загрози життю та суїцидального ризику. Сформульовано авторські визначення кожного з виокремлених видів,

розкрито їх сутнісні ознаки, типові психоемоційні прояви клієнтів, специфічні потреби та орієнтовні напрями психологічної допомоги.

На основі теоретичного аналізу базових понять дослідження та врахування обґрунтованої сутності й систематизованих видів складних життєвих ситуацій сформульовано авторське визначення готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях як інтегративного особистісно-професійного утворення, що характеризує спрямованість і здатність майбутнього психолога до усвідомленого, практично дієвого, емоційно врівноваженого та відповідального здійснення психологічної допомоги з урахуванням специфіки складної життєвої ситуації, психологічного стану, потреб і ресурсів клієнта.

Обґрунтовано структуру означеної готовності, що охоплює п'ять взаємопов'язаних компонентів: мотиваційно-ціннісний (відображає спонукальну й ціннісну основу готовності майбутнього психолога до допомагаючої діяльності), когнітивно-змістовий (характеризує теоретичну основу надання психологічної допомоги), емоційно-емпатійний (характеризує здатність майбутнього психолога до емоційно зрілої, підтримувальної взаємодії з клієнтом за збереження власної психологічної стійкості), операційно-практичний (відображає здатність реалізовувати психологічну допомогу в конкретних професійних діях) та рефлексивно-особистісний (відображає здатність майбутнього психолога усвідомлювати, оцінювати й коригувати власну професійну діяльність та відповідально утримувати професійну позицію у взаємодії з клієнтом).

Виявлено особливості сучасної підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях в українській і зарубіжній освітній теорії та практиці. Встановлено, що в українському науково-освітньому просторі така підготовка представлена переважно через окремі напрями професійної діяльності психолога та характеризується фрагментарністю її відображення в освітньо-професійних програмах. У зарубіжному досвіді більш виразною є практикоорієнтована організація підготовки, що передбачає послідовне формування професійних умінь, роботу зі

змодельованими та реальними випадками, набуття практичного досвіду, систематичний зворотний зв'язок і супервізійний супровід. Визначено значущі для організації досліджуваної підготовки положення: її системний і наскрізний характер; орієнтація на різні типи складних життєвих ситуацій; поєднання теоретичного засвоєння і професійної дії; аналіз професійних випадків і моделювання професійної взаємодії; набуття практичного досвіду; забезпечення зворотного зв'язку, рефлексії та супервізії; підготовка до діяльності в умовах емоційного навантаження й невизначеності; урахування сучасного воєнного контексту.

Обґрунтовано методологічні основи дослідження проблеми підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, представлені системним, компетентнісним, діяльнісним, студентоцентрованим, аксіологічним, травмоінформованим та ресурсним підходами. Їх положення конкретизовано загальною теорією систем Л. фон Берталанфі, теорією досвідного навчання Д. Колба, концепцією рефлексивної практики Д. Шона, інтегративною розвивальною моделлю супервізії К. Стольтенберга і Б. Макніла, теорією професійного розвитку Д. Сьюпера, клієнт-центрованою теорією К. Роджерса, теорією травми та відновлення Дж. Герман, теорією кризового втручання, теорією життєстійкості С. Мадді та процесуальною моделлю регуляції емоцій Дж. Гросса. Обґрунтовано загальнопедагогічні принципи системності, практичної спрямованості змісту навчання, поступового ускладнення навчальних завдань і міждисциплінарної інтеграції та специфічні принципи моделювання професійної діяльності, рефлексивності, психологічної безпеки освітнього середовища, гуманістичної (ціннісної) спрямованості й професійно-етичної нормативності.

Теоретично обґрунтовано комплекс педагогічних умов підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. Першу педагогічну умову – збагачення змісту професійної підготовки майбутніх психологів проблематикою надання психологічної допомоги клієнтам у різних типах складних життєвих ситуацій – обґрунтовано як змістову основу формування готовності, що забезпечує системне засвоєння

знань про специфіку складних життєвих ситуацій, психологічні стани, потреби й ресурси клієнтів, технології психологічної допомоги та професійно-етичні засади її надання. Другу педагогічну умову – організацію практикоорієнтованого освітнього середовища на основі моделювання професійної діяльності майбутніх психологів щодо надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях – визначено як діяльнісну основу, що забезпечує застосування набутих знань у процесі аналізу професійних ситуацій, прийняття обґрунтованих рішень, добору способів психологічної допомоги та моделювання взаємодії з клієнтом. Третю педагогічну умову – рефлексивно-супервізійний супровід майбутніх психологів у процесі оволодіння способами надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях – обґрунтовано як механізм осмислення, оцінювання й корекції набутого професійного досвіду, розвитку здатності аналізувати власні дії, професійні труднощі, ризики та межі компетентності.

Розроблено змістово-методичне забезпечення реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, структуроване за п'ятьма взаємопов'язаними блоками: змістово-інформаційним, практико-моделювальним, рефлексивно-супервізійним, самостійно-пошуковим і контрольньо-оцінювальним. Змістово-інформаційний блок представлено навчально-інформаційними матеріалами з проблематики складних життєвих ситуацій, особливостей їх переживання, психологічних станів, потреб і ресурсів клієнтів, технологій психологічної допомоги та професійно-етичних засад її надання; практико-моделювальний – професійними кейсами, ситуаційними професійно орієнтованими завданнями, завданнями для рольового й імітаційного моделювання та навчальних симуляцій; рефлексивно-супервізійний – рефлексивними й супервізійними завданнями та засобами зворотного зв'язку; самостійно-пошуковий – завданнями для самостійного пошуку, аналізу, систематизації й узагальнення професійно значущої інформації; контрольньо-оцінювальний – засобами контролю, самооцінювання та визначення напрямів подальшого професійного вдосконалення. Наскрізно в межах означених блоків розроблено структурно-логічні схеми, алгоритми, таблиці, матриці та пам'ятки.

Відповідно до обґрунтованої структури готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях визначено критерії її сформованості та відповідні показники: критерій ціннісної спрямованості (мотивація до професійної допомагаючої діяльності; ціннісна орієнтація на професійний розвиток; спрямованість на взаємодію і співпрацю; цінність допомоги та милосердя до інших людей); критерій професійної обізнаності (знання сутності, ознак і типології складних життєвих ситуацій; знання психологічних потреб клієнтів, зумовлених складними життєвими ситуаціями; розуміння психологічних проявів та емоційних станів клієнтів залежно від типу складної життєвої ситуації; знання технологій психологічної допомоги відповідно до типу складної життєвої ситуації та професійно-етичних засад їх застосування); критерій емоційної регуляції (емоційна емпатія; емоційна стійкість; емоційна саморегуляція; толерантне ставлення до клієнтів); критерій практичної діяльності (уміння ідентифікувати тип складної життєвої ситуації клієнта; уміння аналізувати психологічний стан і потреби клієнта з урахуванням типу складної життєвої ситуації; уміння обирати доцільні технології психологічної допомоги відповідно до типу складної життєвої ситуації та потреб клієнта; уміння проєктувати алгоритм надання психологічної допомоги клієнту з урахуванням типу складної життєвої ситуації); критерій професійної рефлексії (рефлексивність; асертивність; соціальна впевненість у взаємодії з людьми; професійна відповідальність). Обґрунтовано три рівні сформованості готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях – базовий, достатній і високий – та визначено їх змістові характеристики за сукупністю встановлених критеріїв і показників.

Ефективність обґрунтованих педагогічних умов експериментально перевірено в процесі педагогічного експерименту, до якого залучено 116 здобувачів вищої освіти спеціальності 053 Психологія, з яких 52 особи увійшли до експериментальної та 64 – до контрольної групи. За результатами вихідної діагностики встановлено подібний характер розподілу здобувачів експериментальної та контрольної груп за рівнями сформованості досліджуваної готовності; застосування критерію χ^2 Пірсона підтвердило відсутність

статистично значущих відмінностей між групами до початку формувального впливу.

На формувальному етапі педагогічного експерименту впроваджено педагогічні умови підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. Реалізація першої педагогічної умови передбачала модернізацію змісту професійно спрямованих освітніх компонентів шляхом наскрізної інтеграції проблематики різних типів складних життєвих ситуацій, особливостей їх переживання, психологічних станів, потреб і ресурсів клієнтів, технологій психологічної допомоги та професійно-етичних засад її надання. Реалізація другої педагогічної умови здійснювалася через систематичне залучення здобувачів до аналізу професійних кейсів, виконання ситуаційних професійно орієнтованих завдань, рольового та імітаційного моделювання, навчальних симуляцій, що забезпечували відпрацювання аналізу ситуації клієнта, визначення його психологічного стану, потреб і ресурсів, обґрунтування способів психологічної допомоги, прийняття професійних рішень та моделювання взаємодії «психолог – клієнт». Реалізація третьої педагогічної умови передбачала систематичне рефлексивно-супервізійне опрацювання набутого професійного досвіду шляхом самоаналізу виконаних дій і прийнятих рішень, отримання зворотного зв'язку, спільного аналізу професійних труднощів, пошуку альтернативних способів реагування та апробації скоригованих дій у змодельованих професійних ситуаціях.

Після впровадження педагогічних умов встановлено позитивну динаміку сформованості готовності за всіма визначеними критеріями в ЕГ. Частка здобувачів із високим рівнем готовності зросла на 25,67%, а з базовим рівнем зменшилася на 18,95%, тоді як у КГ приріст частки здобувачів із високим рівнем становив 2,97%. Застосування критерію χ^2 Пірсона виявило статистично значущі відмінності між ЕГ та КГ за результатами контрольної діагностики, що підтвердило ефективність обґрунтованих і впроваджених педагогічних умов.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні психологи, готовність до професійної діяльності, психологічна допомога, психологічне консультування, складна життєва ситуація, кризова психологічна допомога, практикоорієнтоване

навчання, моделювання професійної діяльності, супервізія, професійна рефлексія.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Лебідь О.В., **Буртова Є.Д.** Складна життєва ситуація як ключова дефініція у структурі поняття «готовність майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях». *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 8 (54). С. 541–552. DOI: 10.52058/2786-4952-2025-8(54)-541-552

2. **Буртова Є.Д.** Емпіричне уточнення педагогічних умов підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 11 (41). С. 1837–1849. DOI: 10.52058/2786-6165-2025-11(41)-1837-1849

3. Лебідь О.В., **Буртова Є.Д.**, Пентко Ю.Є. Селф-коучинг як технологія підготовки майбутніх психологів до супроводу клієнтів, які перебувають у складних життєвих ситуаціях. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 1 (43). С. 2214–2228. DOI: 10.52058/2786-6165-2026-1(43)-2214-2228

4. **Буртова Є.Д.** Сутність готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*. 2025. № 2 (30). С. 122–134. DOI: 10.32342/3041-2196-2025-2-30-10

5. **Буртова Є.Д.**, Тютюнник С.В. Напрями інтеграції просвітницького компонента у зміст підготовки майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 6 (58). С. 1837–1847. DOI: 10.52058/2786-5274-2026-6(58)-1837-1847

6. **Буртова Є.Д.** Педагогічний потенціал супервізії у підготовці майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Theoretical and practical scientific achievements: research and results of their implementation: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference* (August 8, 2025). Liverpool, England, United Kingdom: International Center of Scientific Research. 2025. pp. 159–161.

7. **Буртова Є.Д.** Емпатія як складова готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Інноваційні тенденції сьогодення в сфері природничих, гуманітарних та точних наук*: матер. VII Міжнар. наук. конф. (м. Харків, 15 серпня, 2025 р.). Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 228–230.

8. **Буртова Є.Д.** Педагогіка турботи у викладанні «важких тем» майбутнім психологам. *Наука та освіта в сучасних дослідженнях*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Житомир, 10 вересня 2025 р.). Research Europe, 2025. С. 31–32.

9. **Буртова Є.Д., Шкляр П.С.** Травмоінформоване навчання майбутніх психологів до кризових втручань у післявоєнному суспільстві. *Світ наукових досліджень*: матер. міжнар. мультидисцип. наук. інтернет-конф. (23–24 вересня 2025 р.). Вип. 44. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6405/>

10. Суховерша М.В., **Буртова Є.Д.** До питання типологізації клієнтів, які потребують психологічної допомоги. *Практична психологія у сучасному вимірі*: матер. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів та науковців (Дніпро, 21 квітня 2026 р.). Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2026. С. 290–293.

11. **Буртова Є.** Підготовка майбутніх психологів до першої сесії з клієнтом у стані втрати. *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі*: матер. 4-ї Міжнар. наук.-практ. конф. наук.-пед., пед. працівників і молодих учених (Дніпро, 9–10 квітня 2026 р.). Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2026. С. 43–45.

12. **Буртова Є.** Терапевтична присутність як компонент готовності майбутніх психологів до надання психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. *Педагогічна освіта в період трансформацій: наукові пошуки та інноваційні практики*: матер. Всеукр. студ. наук.-практ. інтернет-конф. (24 квітня 2026 р.). Запоріжжя, 2026. С. 218–221.

13. **Буртова Є.** Підготовка майбутніх психологів до надання психологічної допомоги здобувачам професійної освіти у складних життєвих ситуаціях. *Трансформація української освіти в умовах невизначеності: стратегії стійкості, інноваційного розвитку та євроінтеграції*: матер. I Всеукр. наук.-практ. конф, (м. Кривий Ріг, 12 травня 2026 р.). Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2026. С. 207–210.

ABSTRACT

Burtova Ye.D. Preparing Future Psychologists to Provide Psychological Support to Clients in Difficult Life Situations. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in Specialty 015 Professional Education (by specializations). – Alfred Nobel University, Alfred Nobel University, Dnipro, 2026.

The dissertation provides a theoretical justification and practical solution to the problem of preparing future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations, which consists in identifying, theoretically substantiating, and experimentally testing the pedagogical conditions of such training, as well as developing the content and methodological support for their implementation.

Based on specifying the essence of the concepts ‘situation’, ‘life situation’, and ‘difficult life situation’, as well as analyzing scientific approaches to interpreting related concepts – such as stressful, crisis, critical, traumatic, and extreme life situations – the essence of a difficult life situation that determines a client’s need for psychological assistance has been clarified. It is defined as a situation in which the intensity of negative impact, the duration of distress, and the deficit of the personality’s own adaptive resources make it impossible to independently restore psycho-emotional

balance and effective functioning, thereby necessitating professional support from a psychologist to analyze the situation, mobilize the client's resources, and restore their ability to overcome life difficulties independently. Seven main types of difficult life situations requiring psychological assistance for clients have been systematized: situations of loss and grief; family and interpersonal crisis situations; situations of violence and personal safety violation; situations related to war and its consequences; situations of significant life changes and maladaptation; emergency and extreme situations; and life-threatening situations involving suicidal risk. The author's definitions for each of the identified types have been formulated, outlining their essential features, typical psycho-emotional manifestations of clients, specific needs, and tentative directions for psychological assistance.

Based on the theoretical analysis of the basic concepts of the study and taking into account the substantiated essence and systematized types of difficult life situations, the author's definition of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations has been formulated as an integrative personal and professional formation that characterizes the orientation and ability of a future psychologist for conscious, practically effective, emotionally balanced, and responsible implementation of psychological assistance, considering the specificity of the difficult life situation, psychological state, needs, and resources of the client.

The structure of the specified readiness has been substantiated, comprising five interconnected components: motivational-value (reflects the incentive and value basis of the future psychologist's readiness for helping activity), cognitive-content (characterizes the theoretical basis of providing psychological assistance), emotional-empathic (characterizes the future psychologist's ability for emotionally mature, supportive interaction with the client while maintaining their own psychological stability), operational-practical (reflects the ability to implement psychological assistance in specific professional actions), and reflective-personal (reflects the future psychologist's ability to realize, evaluate, and adjust their own professional activity and responsibly maintain a professional stance in interaction with the client).

The features of the modern preparation of future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations within Ukrainian and

foreign educational theory and practice have been identified. It has been established that in the Ukrainian scientific and educational space, such training is represented predominantly through separate areas of a psychologist's professional activity and is characterized by a fragmented reflection in educational and professional programs. In foreign experience, a more pronounced practice-oriented organization of training is observed, which involves the sequential formation of professional skills, work with simulated and real cases, acquisition of practical experience, systematic feedback, and supervisory support. Key provisions significant for organizing the studied preparation have been determined: its systemic and cross-cutting nature; orientation toward various types of difficult life situations; combination of theoretical acquisition and professional action; analysis of professional cases and simulation of professional interaction; acquisition of practical experience; provision of feedback, reflection, and supervision; preparation for activity under conditions of emotional burden and uncertainty; and consideration of the contemporary war context.

The methodological foundations for studying the problem of preparing future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations have been substantiated, represented by systemic, competence-based, activity-based, student-centered, axiological, trauma-informed, and resource-based approaches. Their provisions are operationalized through Ludwig von Bertalanffy's general system theory, David Kolb's experiential learning theory, Donald Schön's concept of reflective practice, Cal Stoltenberg and Brian McNeill's Integrative Developmental Model of supervision, Donald Super's theory of career development, Carl Rogers' person-centered theory, Judith Herman's trauma and recovery theory, crisis intervention theory, Salvatore Maddi's hardiness theory, and James Gross's process model of emotion regulation. General pedagogical principles – such as systematicity, practical orientation of learning content, gradual increase in task complexity, and interdisciplinary integration – as well as specific principles – including professional activity simulation, reflexivity, psychological safety of the educational environment, humanistic (value-driven) orientation, and professional-ethical normativity – have been substantiated.

A complex of pedagogical conditions for preparing future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations has been theoretically substantiated. The first pedagogical condition – enriching the content of professional training of future psychologists with the issues of providing psychological assistance to clients in various types of difficult life situations – has been substantiated as the content-based foundation for developing readiness, which ensures systematic acquisition of knowledge about the specifics of difficult life situations, clients' psychological states, needs, and resources, psychological assistance technologies, and the professional-ethical principles of its delivery. The second pedagogical condition – organizing a practice-oriented educational environment based on simulating future psychologists' professional activity in providing psychological assistance to clients in difficult life situations – has been defined as the action-based foundation that ensures the application of acquired knowledge in analyzing professional situations, making informed decisions, selecting psychological assistance methods, and simulating client interaction. The third pedagogical condition – reflective-supervisory support of future psychologists in the process of mastering methods of providing psychological assistance to clients in difficult life situations – has been substantiated as a mechanism for comprehending, evaluating, and adjusting acquired professional experience, as well as developing the ability to analyze one's own actions, professional difficulties, risks, and limits of competence.

The content and methodological support for implementing the pedagogical conditions of preparing future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations has been developed, structured into five interconnected blocks: content-informational, practice-modeling, reflective-supervisory, independent-exploratory, and control-evaluative. The content-informational block is represented by educational and informational materials on the problems of difficult life situations, the characteristics of experiencing them, client psychological states, needs, and resources, psychological assistance technologies, and the professional-ethical foundations of its delivery; the practice-modeling block consists of professional cases, situational professionally oriented tasks, assignments for role-playing, simulation modeling, and educational simulations; the reflective-supervisory block comprises reflective and

supervisory tasks along with feedback tools; the independent-exploratory block includes tasks for the independent search, analysis, systematization, and generalization of professionally significant information; and the control-evaluative block features tools for assessment, self-evaluation, and identifying directions for further professional development. Across these blocks, structural-logical diagrams, algorithms, tables, matrices, and memos have been developed in a cross-cutting manner.

In accordance with the substantiated structure of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations, the criteria for its development and corresponding indicators have been defined: the value orientation criterion (motivation for professional helping activity; value orientation toward professional development; orientation toward interaction and cooperation; the value of helping and mercy toward other people); the professional awareness criterion (knowledge of the essence, features, and typology of difficult life situations; knowledge of clients' psychological needs caused by difficult life situations; understanding of clients' psychological manifestations and emotional states depending on the type of difficult life situation; knowledge of psychological assistance technologies according to the type of difficult life situation and the professional-ethical principles of their application); the emotional regulation criterion (emotional empathy; emotional stability; emotional self-regulation; tolerant attitude toward clients); the practical activity criterion (ability to identify the type of client's difficult life situation; ability to analyze the client's psychological state and needs, taking into account the type of difficult life situation; ability to select appropriate psychological assistance technologies in accordance with the type of difficult life situation and the client's needs; ability to design an algorithm for providing psychological assistance to a client, considering the type of difficult life situation); and the professional reflection criterion (reflexivity; assertiveness; social confidence in interaction with people; professional responsibility). Three levels of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations – basic, sufficient, and high – have been substantiated, and their content characteristics have been defined based on the set of established criteria and indicators.

The effectiveness of the substantiated pedagogical conditions was experimentally verified during a pedagogical experiment involving 116 higher education students majoring in 053 Psychology, with 52 individuals assigned to the experimental group and 64 to the control group. Based on the results of the baseline diagnostic, a similar distribution pattern of students by readiness levels was established across both groups; the application of Pearson's chi-squared test (χ^2) confirmed the absence of statistically significant differences between the groups prior to the formative intervention.

At the formative stage of the pedagogical experiment, the pedagogical conditions for preparing future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations were implemented. The implementation of the first pedagogical condition involved modernizing the content of professionally oriented educational components through the cross-cutting integration of issues related to various types of difficult life situations, the characteristics of experiencing them, client psychological states, needs, and resources, psychological assistance technologies, and the professional-ethical foundations of its delivery. The implementation of the second pedagogical condition was carried out through the systematic engagement of students in analyzing professional cases, completing situational professionally oriented tasks, role-playing, simulation modeling, and educational simulations, which ensured the practice of analyzing the client's situation, determining their psychological state, needs, and resources, substantiating psychological assistance methods, making professional decisions, and modeling the 'psychologist – client' interaction. The implementation of the third pedagogical condition involved the systematic reflective-supervisory processing of the acquired professional experience through self-analysis of completed actions and decisions made, receiving feedback, jointly analyzing professional difficulties, searching for alternative response methods, and testing corrected actions in simulated professional situations.

Following the implementation of the pedagogical conditions, a positive dynamics of readiness development across all specified criteria was established in the experimental group (EG). The proportion of students with a high level of readiness increased by 25.67%, while the proportion with a basic level decreased by 18.95%, whereas in the control group (CG), the increase in the proportion of students with a

high level was 2.97%. The application of Pearson's chi-squared test (χ^2) revealed statistically significant differences between the EG and CG based on the post-experimental diagnostic results, thereby confirming the effectiveness of the substantiated and implemented pedagogical conditions.

Keywords: professional preparation, future psychologists, readiness for professional activity, psychological assistance, psychological counseling, difficult life situation, crisis psychological assistance, practice-oriented learning, modeling of professional activity, supervision, professional reflection.

REFERENCES

Articles in scientific professional editions of Ukraine

1. Lebid, O.V., & **Burtova, Ye.D.** (2025). *Skladna zhyttieva sytuatsiia yak kliuchova definitsiia u strukturi poniattia 'hotovnist maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh'* [A difficult life situation as a key definition in the structure of the concept of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky* [Prospects and Innovations of Science], no. 8 (54), pp. 541–552. [In Ukrainian].

2. **Burtova, Ye.D.** (2025). *Empyrychne utochnennia pedahohichnykh umov pidhotovky maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Empirical clarification of pedagogical conditions for training future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Visnyk nauky ta osvity* [Bulletin of Science and Education], no. 11 (41), pp. 1837–1849. [In Ukrainian].

3. Lebid, O.V., **Burtova, Ye.D.**, & Pentko, Yu.Ye. (2026). *Self-kouchynh yak tekhnolohiia pidhotovky maibutnikh psykholohiv do suprovodu kliientiv, yaki perebuvaiut u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Self-coaching as a technology for training future psychologists to support clients in difficult life situations]. *Visnyk nauky ta osvity* [Bulletin of Science and Education], no. 1 (43), pp. 2214–2228. [In Ukrainian].

4. **Burtova, Ye.D.** (2025). *Sutnist hotovnosti maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [The essence of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*, no. 2 (30), pp. 122–134. [In Ukrainian].

5. **Burtova, Ye.D.**, & **Tiutiunnyk, S.V.** (2026). *Napriamy intehratsii prosvitnytskoho komponenta u zmist pidhotovky maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Directions for integrating the educational component into the content of training future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii* [Scientific Innovations and Advanced Technologies], no. 6 (58), pp. 1837–1847. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-6\(58\)-1837-1847](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-6(58)-1837-1847) [In Ukrainian].

The works of approbation character are published

6. **Burtova, Ye.D.** (2025). *Pedahohichniyi potentsial supervizii u pidhotovtsi maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [The pedagogical potential of supervision in training future psychologists to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Theoretical and Practical Scientific Achievements: Research and Results of Their Implementation: Collection of Scientific Papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference (August 8, 2025). Liverpool, United Kingdom: International Center of Scientific Research*, pp. 159–161. [In Ukrainian].

7. **Burtova, Ye.D.** (2025). *Empatiia yak skladova hotovnosti maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Empathy as a component of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Innovatsiini tendentsii sohodennia v sferi pryrodnychyykh, humanitarnyykh ta tochnyykh nauk: materialy VII Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii* [Innovative Trends of Today in Natural, Humanitarian and Exact Sciences: Proceedings of the VII International

Scientific Conference]. Kharkiv, Vinnytsia: UKRLOGOS Group, pp. 228–230. [In Ukrainian].

8. **Burtova, Ye.D.** (2025). *Pedahohika turboty u vykladanni 'vazhkykh tem' maibutnim psykholoham* [Pedagogy of care in teaching 'difficult topics' to future psychologists]. *Nauka ta osvita v suchasnykh doslidzhenniakh: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Science and Education in Modern Research: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference]. Zhytomyr: Research Europe, pp. 31–32. [In Ukrainian].

9. **Burtova, Ye.D.**, & Shkliar, P.S. (2025). *Travmoinformovane navchannia maibutnikh psykholohiv do kryzovykh vtruchan u pisliavoiennomu suspilstvi* [Trauma-informed training of future psychologists for crisis interventions in post-war society]. *Svit naukovykh doslidzhen: materialy mizhnarodnoi multydystryplinarnoi naukovoï internet-konferentsii* [World of Scientific Research: Proceedings of the International Multidisciplinary Scientific Internet Conference], issue 44. Available at: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6405/> [In Ukrainian].

10. Sukhoversha, M.V., & **Burtova, Ye.D.** (2026). *Do pytannia typolohizatsii kliientiv, yaki potrebuiut psykholohichnoi dopomohy* [On the typology of clients requiring psychological assistance]. *Praktychna psykholohiia u suchasnomu vymiri: materialy XVII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv, aspirantiv ta naukovtsiv* [Practical Psychology in the Modern Dimension: Proceedings of the XVII International Scientific and Practical Conference of Students, Postgraduates and Researchers]. Dnipro: Alfred Nobel University, pp. 290–293. [In Ukrainian].

11. **Burtova, Ye.** (2026). *Pidhotovka maibutnikh psykholohiv do pershoi sesii z kliientom u stani vtraty* [Training future psychologists for the first counselling session with a client experiencing loss]. *Teoriia i praktyka profesiinoho stanovlennia fakhivtsia v innovatsiinomu sotsiokulturnomu prostori: materialy 4-i Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Theory and Practice of Professional Development of a Specialist in an Innovative Sociocultural Space: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference]. Dnipro: Alfred Nobel University, pp. 43–45. [In Ukrainian].

12. **Burtova, Ye.** (2026). *Terapevtychna prysutnist yak komponent hotovnosti maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy kliientam u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Therapeutic presence as a component of future psychologists' readiness to provide psychological assistance to clients in difficult life situations]. *Pedahohichna osvita v period transformatsii: naukovi poshuky ta innovatsiini praktyky: materialy Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* [Teacher Education during the Period of Transformations: Scientific Research and Innovative Practices: Proceedings of the All-Ukrainian Student Scientific and Practical Internet Conference]. Zaporizhzhia, pp. 218–221. [In Ukrainian].

13. **Burtova, Ye.** (2026). *Pidhotovka maibutnikh psykholohiv do nadannia psykholohichnoi dopomohy zdobuvacham profesiinoi osvity u skladnykh zhyttievykh sytuatsiiakh* [Training future psychologists to provide psychological assistance to vocational education students in difficult life situations]. *Transformatsiia ukrainskoi osvity v umovakh nevyznachenosti: stratehii stiikosti, innovatsiinoho rozvytku ta yevrointehratsii: materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Transformation of Ukrainian Education under Conditions of Uncertainty: Strategies of Resilience, Innovative Development and European Integration: Proceedings of the First All-Ukrainian Scientific and Practical Conference]. Kryvyi Rih: Kryvyi Rih State Pedagogical University, pp. 207–210. [In Ukrainian].